

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o spremenjenem predlogu uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 1234/2007 glede razdeljevanja prehrabnih proizvodov najbolj ogroženim osebam v Uniji

COM(2011) 634 konč. – 2008/0183 (COD)

(2012/C 43/21)

Poročevalec: **g. SOMVILLE**

Svet je 17. oktobra 2011 sklenil, da v skladu s členom 43(2) Pogodbe o delovanju Evropske unije Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o naslednjem dokumentu:

Spremenjen predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o spremembi uredb Sveta (ES) št. 1290/2005 in (ES) št. 1234/2007 glede razdeljevanja prehrabnih proizvodov najbolj ogroženim osebam v Uniji

COM(2011) 634 konč. – 2008/0183 (COD).

Strokovna skupina za kmetijstvo, razvoj podeželja in okolje, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 21. novembra 2011.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 476. plenarnem zasedanju 7. in 8. decembra 2011 (seja z dne 8. decembra) s 139 glasovi za, 1 glasom proti in 5 vzdržanimi glasovi.

1. Sklepi in priporočila

1.1 Odbor pozdravlja predlog Komisije, zlasti pa predlagano širšo pravno podlago za uporabo evropskega programa pomoči najbolj ogroženim osebam v letih 2012 in 2013. S tem programom naj bi uresničevali cilje SKP in hkrati krepili socialno kohezijo v Uniji. Ta sprememba je še toliko pomembnejša, ker je predlagana v okviru ciljev strategije Evropa 2020.

1.2 EESO se strinja, da je treba program in financiranje iz proračuna SKP za leti 2012 in 2013 še naprej izvajati v enakem obsegu kot doslej. Unija je v različnih politikah vedno zagovarjala solidarnost do najbolj ogroženih kategorij oseb kot eno od svojih vrednot in tako mora ostati tudi v prihodnje.

1.3 EESO meni, da je ta podpora resnično temeljnega pomena, saj zaradi ekonomske in finančne krize število državljanov, ki ta program potrebujejo, stalno narašča.

1.4 EESO kot glas civilne družbe še toliko močneje podpira ta predlog, ker program v državah članicah izvajajo številni prostovoljci, člani humanitarnih organizacij, ki ne bi mogli razumeti, zakaj se je delež razpoložljivih sredstev za evropski program pomoči najbolj ogroženim osebam v letih 2011 in 2012 zmanjšal za 75 % in da bo zaradi pomanjkanja intervencijskih zalog program v letu 2013 praktično prenehal obstajati. Ta program, ki se financira iz evropskih skladov, po mnenju Odbora pomaga ustvarjati pozitivno podobo Unije pri evropskih državljanih.

1.5 Poleg tega Odbor pozdravlja, da je Komisija upoštevala nekatera priporočila iz njegovega prejšnjega mnenja iz januarja 2011⁽¹⁾, na primer priporočila o ohranitvi 100-odstotnega financiranja iz proračuna za SKP v letih 2012 in 2013 in možnosti povračila nekaterih upravnih stroškov ter stroškov prevoza in skladiščenja, ki jih nosijo humanitarne organizacije.

1.6 EESO podpira zagotovitev možnosti državam članicam, da se odločijo za proizvode s poreklom iz Unije. Tako ta ureditev ne bo imela zgolj vloge stabilizatorja notranjega trga, ampak bo tudi zagotavljala, da vsi dobavljeni proizvodi ustrezajo visokim standardom, ki jih morajo spoštovati evropski proizvajalci.

2. Ozadje

2.1 Naj spomnimo, da se je brezplačno razdeljevanje hrane najbolj ogroženim osebam v Skupnosti začelo po izredno hudi zimi v letih 1986/1987. Prehrabni proizvodi, ki so jih razdeljevale humanitarne organizacije v posameznih državah članicah, so se zagotavljali iz intervencijskih zalog.

2.2 Uporaba intervencijskih zalog, ki je pozneje dobila formalno obliko, je omogočala uresničevanje dveh ciljev, tj. pomagati najbolj ogroženim osebam v Uniji in hkrati prispevati k ponovni vzpostavitvi določene ravni stabilnosti na kmetijskih trgih.

⁽¹⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 49.

2.3 Zaporedne reforme SKP, ki so se začele leta 1992, so povzročile znatno zmanjšanje intervencijskih zalog. Zaloge so bile najprej strukturne, nato pa so postopno dobile konjunkturni značaj. V zadnjih letih so se obstoječe zaloge zmanjšale do take mere, da ni več mogoče zadovoljiti povpraševanja po pomoči v hrani.

2.4 Že leta 1995 je bilo s prilagoditvijo programa omogočeno, da se primanjkljaj proizvodov iz intervencijskih zalog dopolni z nakupi na trgih.

2.5 Po širitvi Evropske unije je morala Komisija leta 2009 program prilagoditi in povečati delež proračunskih sredstev zanj.

2.6 Ob upoštevanju razvoja dogodkov je Komisija leta 2008 začela razpravo o programu pomoči v hrani najbolj ogroženim osebam, ki je privedla do priprave predloga uredbe Sveta, ki naj bi postal trajna podlaga za sistem pomoči najbolj ogroženim osebam.

2.7 Ta predlog je prinesel vrsto sprememb obstoječih predpisov glede virov nabave, večjega razpona razpoložljivih proizvodov, triletnega načrta razdeljevanja, opredelitve prednostnih nalog za ukrepanje v državah članicah, postopne uvedbe sofinanciranja in prilagoditve zaradi povečanja razpoložljivih proračunskih sredstev. V Svetu je temu predlogu nasprotovala manjšina, ki lahko prepreči sprejetje.

2.8 Komisija je 17. septembra 2010 sprejela spremenjeni predlog in pri tem delno upoštevala mnenje Evropskega parlamenta o prvotnem predlogu (mnenje z dne 26. marca 2009), ki se je nanašal na povečanje deleža sofinanciranja, zgornjo mejo pomoči iz EU v višini 500 milijonov EUR letno ter možnost držav članic, da se odločijo za prehranske proizvode s poreklom iz EU.

2.9 V Svetu za kmetijstvo in ribištvo je bila 27. septembra 2010 po izmenjavi stališč potrjena manjšina, ki lahko prepreči sprejetje.

2.10 EESO je 20. januarja 2011 sprejel mnenje o spremenjenem predlogu ⁽²⁾.

2.11 Sodišče Evropske unije je 13. aprila 2011 izreklo sodbo (Zadeva T-576/08) glede pritožbe, ki jo je vložila Nemčija v zvezi s programom iz leta 2009 za dobavo hrane iz intervencijskih zalog najbolj ogroženim osebam v Uniji. Ničnost se nanaša na vse nakupe na trgu, količine hrane iz intervencijskih zalog pa niso bile sporne.

2.12 Komisija je zato za proračunsko leto 2012 predvidela občutno zmanjšanje sredstev in pri tem upoštevala samo uporabo „intervencijskih zalog“.

2.13 Predloga z dne 17. septembra 2010 v Svetu za kmetijstvo in ribištvo 20. septembra 2011 ni podprla zadostna večina.

2.14 Svetu za kmetijstvo in ribištvo je bil 20. oktobra 2011 predložen nov spremenjeni predlog z dne 3. oktobra 2011, ki mu je kljub dopolnitvam prvotnega predloga še vedno nasprotovala manjšina, ki lahko prepreči sprejetje. EESO je prejel zaprosilo za čim prejšnjo pripravo mnenja o tem novem predlogu.

3. Predlog Komisije

3.1 Več kot dvajset let se je pomoč v hrani najbolj ogroženim osebam razdeljevala iz intervencijskih zalog. Na začetku so bile zaloge velike, po zaporednih reformah SKP pa so se znatno zmanjšale. Strukturne zaloge so postale konjunkturne.

3.2 Glavni cilj prvotne SKP, tj. povečanje produktivnosti, je postopno nadomestil cilj trajnostne kmetijske proizvodnje, vključno z boljšim usklajevanjem ponudbe in povpraševanja. Zaradi te nove usmeritve je treba prilagoditi pravni okvir evropskega programa pomoči v hrani.

3.3 Zaradi nadaljnjih širitev, višjih cen prehranskih proizvodov in pred kratkim gospodarske krize so se močno povečale potrebe. Število ogroženih oseb v Uniji se dejansko stalno povečuje. Tako je leta 2008 več kot 13 milijonov ljudi potrebovalo pomoč iz tega programa. Leta 2010 je bilo takih ljudi že več kot 18 milijonov v 20 državah članicah, ki so uvedle evropski program pomoči v hrani.

3.4 Če bo glede na ta razvoj dogodkov obstoječi evropski program pomoči v hrani še naprej temeljil na razdeljevanju proizvodov iz intervencijskih zalog EU, se predlaga, da bi začasno omogočili izvajanje nakupov na trgu, ki bi dopolnjevali ugotovljeni primanjkljaj zalog.

3.5 Aprila 2011 so bile s sodbo Sodišča Evropske unije razveljavljene določbe programa razdeljevanja hrane za leto 2009, v katerem je bil predviden nakup živil na trgu, saj so bile intervencijske zaloge v tem obdobju manjše.

3.6 Po tej sodbi je Komisija z izvedbeno uredbo poskrbela, da se za evropski program pomoči v hrani za leto 2012 uporabijo zgolj intervencijske zaloge. Konkretno to pomeni, da bo za program v letu 2012 namenjen znesek v višini 113 milijonov EUR, kar v primerjavi s prejšnjimi letnimi programi predstavlja četrtno proračunskih sredstev.

⁽²⁾ UL C 84, 17.3.2011, str. 49.

3.7 V predlogu, za katerega je Odbor prejel zaprosilo za pripravo mnenja, je Komisija upoštevala resolucijo Evropskega parlamenta z dne 7. julija 2011, v kateri je Parlament Komisijo in Svet pozval k pripravi začasne rešitve za zadnja leta sedanjega večletnega finančnega okvira, da bi preprečili občutno zmanjšanje pomoči v hrani in zagotovili, da osebe, ki so odvisne od pomoči v hrani, ne bodo trpele pomanjkanja hrane.

3.8 Novi predlog Komisije ima dvojno pravno podlago, saj se sklicuje tako na člene Pogodbe, ki se nanašajo na SKP, kot tudi na člen o ekonomski in socialni koheziji.

3.9 Predlog povzema različne elemente, ki so bili predstavljeni že v predlogu iz leta 2010, in sicer možnost držav članic, da dajo prednost proizvodom s poreklom iz Unije ali da se odločijo, da povrnejo nekatere upravne stroške ter stroške prevoza in skladiščenja, ki jih trenutno nosijo imenovane organizacije. Pri tem je seveda treba upoštevati sredstva, ki so na voljo.

3.10 V novem predlogu ni več predvidena uvedba sofinanciranja, najprej predlagana v prvotnem predlogu iz leta 2008 in nato znova v predlogu leta 2010. Predlagana pa je ohranitev 100-odstotnega deleža financiranja iz proračuna Unije, ki je trenutno namenjen za evropski program pomoči v hrani. Ohranjena je tudi zgornja letna meja finančnega prispevka Unije v višini 500 milijonov EUR.

4. Splošne ugotovitve

4.1 EESO je v svojem prejšnjem mnenju že poudaril, da „program razdeljevanja hrane ogroženim osebam poteka v 20 državah članicah. (...) hrana (se) upravičencem razdeljuje v partnerstvu z nevladnimi organizacijami (...)“.

4.2 V nevladnih organizacijah deluje veliko število prostovoljcev, ki ne bi mogli razumeti, da se lahko obseg njihovih humanitarnih dejavnosti zmanjša na 25 % dejavnosti v primerjavi s preteklimi leti, če na evropski ravni ne bo kmalu sklenjen sporazum. Potrebe na terenu namreč še nikoli niso bile tako velike kot zdaj.

4.3 Zaporedne reforme SKP po letu 1992 so povzročile, da so intervencijske zaloge postopoma pridobile konjunkturni značaj. V prihodnje bi lahko glede na tržne možnosti te reforme privedle do omejitve ali celo izčrpanosti zalog posameznih proizvodov v posameznih obdobjih.

4.4 Da bi preprečili pomanjkanje zalog, je po mnenju EESO zato nujno čim prej pripraviti predlog, ki bo državam članicam omogočal izvajanje nakupov na trgu poleg uporabe intervencijskih zalog. To je po našem mnenju še toliko pomembnejše, ker število oseb, ki zaprosijo za tako pomoč v hrani, narašča.

4.5 EESO meni, da je treba čim prej sprejeti predlog iz točke 4.4., da se do leta 2014 ne bi drastično zmanjšala količina živil, ki so na voljo v okviru evropskega programa pomoči v hrani, saj naj bi bile takrat sprejete nove določbe glede večletnega finančnega okvira za obdobje 2014–2020.

4.6 EESO kot predstavnik evropske civilne družbe vseh vrst ne more razumeti, da EU zmanjšuje svojo podporo najbolj ogroženim osebam ravno v času ekonomske in finančne krize. Naj spomnimo, da je leta 2008 evropski program pomoči v hrani nudil pomoč 13 milijonom oseb v 18 državah članicah EU in da je ta delež v letu 2010 narasel na 18 milijonov oseb.

4.7 V tem okviru EESO izraža zadovoljstvo, da si želi poljsko predsedstvo kljub temu, da je bil Svet za kmetijstvo in ribištvo 20. oktobra 2011 neuspešen, nadalje prizadevati, da najde rešitve in prepreči 75-odstotno zmanjšanje sredstev, dodeljenih za evropski program pomoči v hrani v letu 2012, in s tem nevarnost, da v letu 2013 ne bi bilo na voljo programa za pomoč najbolj ogroženim, ker takrat ne bo dovolj intervencijskih zalog.

4.8 EESO odločno podpira dejstvo, da ima ta predlog, ki velja – naj spomnimo – samo za leti 2012 in 2013, dvojno pravno podlago, v skladu s katero se program ne osredotoča samo na uresničevanje ciljev SKP, med katerimi je tudi cilj zagotavljanja varnosti preskrbe s hrano za prebivalce, ampak tudi na krepitev socialne kohezije Unije.

4.9 Ti vidiki so sestavni del strategije Evropa 2020. V zvezi s socialno kohezijo EESO poudarja, da je poglavje v tej strategiji posvečeno boju proti revščini. Pravica do zadostne in uravnotežene preskrbe s hrano je podlaga vseh programov boja proti izključenosti.

4.10 EESO izraža zadovoljstvo, da Komisija znova predlaga, naj se upoštevajo nekateri upravni stroški ter stroški prevoza in skladiščenja, ki jih nosijo imenovane organizacije. Vendar pa opozarja, da se zaradi upoštevanja teh stroškov zmanjšuje delež razpoložljivih finančnih sredstev za izvajanje programa.

4.11 EESO tako kot Evropski parlament pozdravlja možnost, ki jo bodo imele države članice, da v svojih javnih razpisih dajo prednost proizvodom s poreklom iz Unije. Ta program pomoči s socialnim in ekonomskim ciljem prispeva k stabilizaciji notranjega trga, vendar pa ne bi bilo primerno, če proizvodi, namenjeni za evropski program pomoči v hrani, ne bi nudili potrebnih jamstev z vidika izpolnjevanja visokih standardov, ki ji morajo spoštovati evropski proizvajalci.

4.12 Kar zadeva sofinanciranje, EESO v nasprotju s prejšnjim predlogom spremembe z zadovoljstvom opaža, da se ohranja 100-odstotno financiranje evropskega programa pomoči v hrani iz proračuna Unije. Tako so upoštevana nekatera priporočila iz prejšnjih mnenj EESO. To je še toliko pomembneje, ker bi zaradi sedanje ekonomske in finančne krize obstajala nevarnost, da nekatere države članice z manjšimi finančnimi zmogljivostmi ne bi mogle sofinancirati programov, če bi bili potrjeni predlagani deleži iz prejšnje različice predloga.

V Bruslju, 8. decembra 2011

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Staffan NILSSON
